

İnternet Temelli Özel Eğitim Hizmeti Alan Bireylerin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi

Determining the Views of Individuals Receiving Internet-Based Special Education Services About Distance Education

Mine KIZIR¹

Özet

Bu çalışma, internet temelli özel eğitim hizmeti alan bireylerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya, daha önce internet temelli özel eğitim hizmeti alan sekiz kişi katılmıştır. Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde kullanılmak üzere görüşme soruları geliştirilmiştir. Ulaşılan veriler betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Araştırmada "inandırıcılık", "aktarılabirlik" ve "teyit edilebilirlik" çalışmaları yapılmıştır. Bulgular; uzaktan özel eğitime ilişkin genel görüşler, uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri, kullanılan teknoloji ve güvenlik, yeniden uzaktan eğitim alma durumu ve önerilere ilişkin görüşlerin yer aldığı dört tema altında sunulmaktadır. Araştırma bulgularına göre, uzaktan özel eğitime yönelik olumlu bir bakış açısı olduğu; yararlarının zaman esnekliği, ulaşım kolaylığı ve rahatlık sağlama, maliyetin düşük olması, günlük rutinlere uygun olması, çocuklar için bakım hizmeti alma zorunluluğunu ortadan kaldırması kolaylıklarının olduğu; sınırlılıklarının internet bağlantı sorunları ve etkileşim yetersizliği olduğu; teknolojinin kullanılabilir ve kişi/kurumlara bağlı olarak güvenli bir eğitim yolu olduğu; yeniden uzaktan özel eğitim hizmeti almaya yönelik olumlu görüşe sahip olduğu ve etkileşim yetersizliği sorununun aşılması gerektiği yönünde önerilerde bulunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Özel eğitim,
uzaktan eğitim,
internet temelli
eğitim,
özel gereksinimli
birey,
görüş belirleme.

Abstract

This study was conducted to determine the opinions of individuals who receive internet-based special education services on distance education. Eight people who previously received internet-based special education service participated in the study. The qualitative research model was used in the research. Semi-structured interviews were conducted to collect the research data. Interview questions were developed to be used in interviews. The obtained data were analyzed through descriptive analysis. In the research, "Credibility", "Transferability" and "Confirmability" studies were carried out. Results; general views on distance special education; positive and negative aspects of distance education; the technology used and safety; It is presented under four themes, which include views on distance education retraining and recommendations. As a result, there is a positive perspective towards distance special education services; the benefits are the flexibility of time, ease of transportation, low cost, being suitable for daily routines, eliminating the need to take care of children; its limitations are internet connection problems and lack of interaction; technology is available and a safe way of education depending on the person/institutions; it has been determined that there is a positive opinion about getting distance special education again and suggestions are made that the problem of lack of interaction should be overcome.

Key Word

Special education,
distance education,
internet-based
education,
individual with
special needs,
opinion
determination.

Atf için:

For Citation

Kizir, M. (2021). İnternet temelli özel eğitim hizmeti alan bireylerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi [MSKU Journal of Education]*, 8(1), 165-181. DOI: 10.21666/muefd.784107

Received: 22.08.2020

Accepted: 08.04.2021

Accepted: 04.03.2021

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, minekizir@mu.edu.tr ORCID: 0000-0001-8801-5693

Eğitimde öğretmen ve öğrenciler için sınıflarda ve okullarda yapılan yüz yüze eğitim yüzyıllardır yoğun olarak tercih edilen eğitim ortamları olmaktadır. Bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelerin doğal bir sonucu olarak eğitimin, geleneksel ortamların dışına çıkılarak farkı ortamlarda yürütülmesi söz konusu olmuştur. Bu ortamlar yaşanan çağın içinde bulunduğu bilim ve teknolojiye uygun olarak şekillenmiş ve mektup, televizyon, telefon vb. gibi araçlar eğitim için bir araç olmuştur (Kesim, 2010). Zaman içerisinde geleneksel eğitim ortamları dışında yürütülen eğitim hizmetlerinin tamamı uzaktan eğitim hizmetleri olarak adlandırılmıştır (Kaya, 2002). Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenin aynı ortamda ve zamanda olmasına gerek olmadan, bilgisayar, televizyon, basılı materyal vb. gibi araçlar yoluyla eğitim hizmetlerinin yürütülmesi olarak tanımlanabilmektedir (Gökmen, Duman ve Horzum, 2016; Mehrotra, Hollister ve McGahey, 2001). Uzaktan eğitimin temel amacı geniş kitlelere eğitim hizmeti verebilmektir (Dinçer, 2006). Uzaktan eğitim, eğitim zamanı ve ortamı bakımından kişilere esneklik sağladığı gibi kişilerin öğrenme hızları ve bireysel farklılıklarına uygun olarak öğretim yapmayı da mümkün kılmaktadır (Yıldırım, 2010).

Uzaktan eğitim uygulamaları, özellikle yazılı ve görsel materyallerin yaygınlaşmasıyla birlikte eğitim alanında kullanılmaya başlanmış ve sonrasında bilgisayar ve internet teknolojisinin gelişimi ile internet temelli uzaktan eğitim uygulamaları hemen hemen her alanda kullanılır olmuştur (Al ve Madran, 2004; Koçer, 2001). İnternet temelli uzaktan eğitim uygulamaları, internet altyapısının kullanılarak eğitimin yürütüldüğü uygulamalardır ve farklı şekillerde yapılabilmektedir. Bunlar, eşzamanlı (senkron) ve eşzamansız (asenkron) uygulamalar olmaktadır (Frank, 2008; Mehrotra, vd., 2001). Eşzamanlı uygulamalarda öğretmen ve öğrenciler aynı zamanda eğitim ortamında bulunmaktadırlar (Işık, Karacı, Özkaraca ve Büroğlu, 2010; van 't Hooft, Lin, Lin ve Chou, 2008). Bu uygulamaların yapılabilmesi için çeşitli programlara ihtiyaç duyulmaktadır. Skype, Facetime, GoToMeeting bu programlardan birkaçına örnek olarak verilebilir. Bu programlar, videokonferans yoluyla öğretmen ve öğrencinin sanal eğitim ortamında yüz yüze eğitim yapmasına olanak vermektedir. İnternet temelli bir diğer uygulama ise eşzamansız uygulamalardır. Uygulamalar sayesinde öğretmen ve öğrencilerin aynı zamanda eğitim ortamında bulunmalarına gerek olmadan farklı zaman dilimlerinde öğretmene ve/veya eğitim materyallerine ulaşabilmesi mümkün olmaktadır (Kaya, 2002; van 't Hooft, vd., 2008). Bu uygulamalar için yoğun olarak eğitimin amacına uygun olarak hazırlanmış olan Web (internet) siteleri ve elektronik posta tercih edilmektedir.

İnternet temelli eğitim uygulamalarının hem öğretmen hem de öğrenciler için çeşitli yararları bulunmaktadır. Bunlar: (a) eğitim için esnek zaman sağlaması (Yıldırım, 2010), (b) maliyetin düşük olması (Tuncer ve Taşpınar, 2008), (c) ulaşım sorununu ortadan kaldırması (Hu ve Wang, 2008), (d) eğitim materyallerine istenilen her zaman ve istenildiği kadar ulaşılabilmesi ve öğrencilerin bireysel öğrenme hızlarına uygun olarak (Maherry-Lubbe, 2008; Yıldırım, 2010) eğitimin yürütülmesidir. İnternet temelli uzaktan eğitim uygulamalarının belirtilen yararlarının yanı sıra eğitim ortamına ulaşabilmek için bilgisayar ve internet gibi araçların yanı sıra güçlü bir internet altyapısına ihtiyaç duyması bu uygulamaların en önemli sınırlılığı olmaktadır (Kılıç, Karadeniz ve Karataş, 2003). Ek olarak gerçek ortamlarda yürütülen eğitimde öğretmen ve öğrenciler arasındaki etkileşim ve sosyal bağı kurmada sınırlı kalabilmektedir (Frank, 2008). İfade edilen sınırlılıklarına rağmen alanyazında, uzaktan eğitimin gerçek ortamlarda yürütülen eğitime bir alternatif olabileceğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Brown ve Park, 2016; Wallisch, Pope, Little ve Dunn, 2018).

Özellikle 90'lı yıllardan itibaren internet temelli uzaktan eğitim uygulamaları pek çok alanda kullanılmaktadır (Kesim, 2010) ve bu alanlardan biri de özel eğitim olmaktadır. Özel eğitim, özel gereksinimli bireylerin gereksinimlerine uygun olarak yürütülen eğitim hizmetleridir. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim alan uzmanlarının yanı sıra farklı alan uzmanları ve özel gereksinimli çocuğun aile bireylerini de içeren tüm paydaşlar tarafından yürütülmektedir (Özyürek, 2008). Dolayısıyla hem özel gereksinimli bireylerin hem ailelerin hem de uzmanların özel eğitim alanında bilgilendirilmeleri ve aileler ile uzmanların yetersizlik durumuna özgü çeşitli bilgi ve yöntemleri uygulama becerisini kazanmaları gerekmektedir. Bu amaçla özel gereksinimli bireyler, aileler ve uzmanlar için belirli konularda eğitim programları geliştirilerek uygulanmaktadır. Son yıllarda özel eğitim alanında uygulanan eğitim programlarının, özellikle ailelere yönelik olarak internet temelli yürütülmeye başlandığı görülmektedir (Ardıç, 2015). Özel eğitim alanında internet temelli uzaktan eğitim uygulamaları oldukça yeni olmasına rağmen geleneksel eğitimin çeşitli sınırlılıklarının aşılabilmesi için alternatif bir yol olabilmektedir (Kızır, 2018). Bu sınırlılıklar, özel gereksinimli bireyler ve

ailelerinin eğitim kurumuna ulaşım zorlukları, zaman ve maliyet (Cason, 2009; Little, Wallisch, Pope ve Dunn, 2018) konusunda sorun yaşayabilmeleri sayılabilir. Bunun yanı sıra özel eğitim alanında yaşanan alan uzmanı yetersizliği nedeniyle özel eğitim uzmanlarına (Özyürek, 2008) ve kırsal alanlarda özel eğitim hizmetlerine ulaşmadaki zorlukların üstesinden gelmek için de yardımcı olmaktadır (Cason, 2009). Ancak internet temelli uzaktan eğitimin temel gereksinimleri olan internet ve bilgisayar araçlarının olması zorunluluğu özel eğitim için de geçerli olmaktadır.

İnternet temelli uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin özel eğitim alanında yapılan çalışmalara bakıldığında son yıllarda hızlı bir artış yaşanmakla birlikte nispeten sınırlı sayıda araştırmaya ulaşılabildiği söylenebilir. Yapılan araştırmaların özel gereksinimli çocuk aileleri (Benson, Dimian, Elmquist, Simacek, McComas ve Symons, 2018; Kizir, 2018; Machalicek, Lequia, Pinkelman, Knowles, Raulston, Davis ve Alresheed, 2016; Meadan, Snodgrass, Meyer, Fisher, Chung ve Halle, 2016; Schieltz, Romani, Wacker, Suess, Huang, Berg, Lindgren ve Kopelman, 2018) ve alanda çalışan uzmanlarla (Barkaia, Stokes ve Mikiashvili, 2017; Coogle, Ottley, Rahn ve Storie, 2018; Değirmenci, 2018; Neely, Rispoli, Gerow ve Hong, 2016; Tunç-Paftalı, 2018; Ünal, 2018) yapıldığı görülmektedir. Eğitimler, belirli bir yetersizlik grubuna ilişkin bilgilendirme yapma ve belirli bir yöntemi uygulama becerisi kazandırma konularını içermektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre hedeflenen becerilere ulaşma konusunda internet temelli uzaktan eğitim uygulamalarının etkili olduğu belirlenmiştir. Ancak deneysel olarak yürütülen müdahale çalışmaları uygulamanın etkililiğini ortaya koyarken katılımcıların görüş ve deneyimlerinin de nitel çalışmalarla belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü müdahaleler katılımcılarda önemli değişikliklere neden olsa da nitel araştırmalar uygulanan müdahalenin aktif bileşenlerini aydınlatmak için hayati öneme sahip olmaktadır (Wallisch, Little, Pope ve Dunn, 2019).

Alanyazında internet temelli uzaktan özel eğitim uygulamalarının etkililiği üzerine çalışmalara ulaşılmıştır. Bu çalışmalar içerisinde toplanan sosyal geçerlik verilerine ilişkin bulgular, yapılan uygulamaların olumlu yanlarını ortaya koymaktadır (Barkaia, vd., 2017; Benson, vd., 2018; Coogle, vd., 2018; Değirmenci, 2018; Kizir, 2018; Machalicek, vd., 2016; Meadan, vd., 2016; Neely, vd., 2016; Tunç Paftalı, 2018; Ünal, 2018). Ancak özel eğitim alanında yapılan internet temelli uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik katılımcı görüşlerinin ortaya konması amacıyla yürütülen sadece birkaç çalışmaya ulaşılmıştır (Ashburner, Vickerstaff, Beetge ve Copley, 2016; Benham ve Gibbs, 2017; Pickard, Wainer, Bailey ve Ingersoll, 2016; Wallisch, vd., 2019). İncelenen araştırmaların tamamında uzaktan eğitime yönelik olarak katılımcılar oldukça olumlu görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar uzaktan eğitimin kendilerine zaman, maliyet ve ulaşım bakımından kolaylık sağladığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra internet altyapısından kaynaklı sorunlar yaşandığını da ifade etmişlerdir. Ulusal alanyazında ise internet temelli uzaktan özel eğitim uygulamalarından yararlanan katılımcıların görüşlerini belirlemeye yönelik herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Oysaki özellikle Türkiye’de, oldukça yeni bir alan olan internet temelli uzaktan özel eğitim uygulamalarına ilişkin, konunun asıl muhataplarının, yararları, sınırlılıkları ve eğitim süreci ile ilgili görüşlerinin ortaya konmasının alana yön vermesi bakımından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Böylece hem bu hizmetlerden yararlanmak isteyen bireyler hem uzaktan eğitim hizmeti sağlayıcıları hem de alanda araştırma yapmak isteyen araştırmacılar için bir kaynak ortaya konmuş olabilecektir. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı, internet temelli özel eğitim uygulamalarına ilişkin hizmet alan bireylerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Söz konusu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Uzaktan özel eğitim hizmetlerine ilişkin genel bakış açısı nasıldır?
2. Uzaktan özel eğitim hizmetlerinin yararları ve sınırlılıklarına ilişkin görüşler nelerdir?
3. Uzaktan özel eğitim hizmetlerinde teknolojinin kullanılabilirlik durumuna yönelik görüşler nelerdir?
4. Uzaktan özel eğitim sürecinin güvenlik durumuna ilişkin görüşler nelerdir?
5. Uzaktan özel eğitim hizmetlerini yeniden almakla ilgili görüşler nelerdir?
6. Uzaktan özel eğitim hizmetlerinin niteliğinin artırılmasına yönelik öneriler nelerdir?

Yöntem

Bu araştırmada internet temelli özel eğitim hizmeti alan bireylerin görüşlerinin belirlenebilmesi için araştırma modeli olarak nitel araştırma deseni tercih edilmiştir. Bu desende “Bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmaya (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 79)” yardımcı olan olgubilim (fenomenoloji) yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve raporlamasında Tong, Sainsbury ve Craig (2007) tarafından, görüşmeler ve odak gruplar için geliştirilmiş olan 32 maddelik kontrol listesi [Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ)] ölçütleri dikkate alınmıştır.

Katılımcılar

Araştırmada görüşlerine başvurulacak katılımcılarının belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırma kapsamında görüşme yapılacak katılımcılar için önceden ölçütlerin ortaya konmasına ve bu ölçütlere uyan bireylerin katılımcı grubu içerisine dahil edilmesine dayalı bir yöntem olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada katılımcılar için belirlenen ölçütler: (a) araştırmaya katılmaya gönüllü olma, (b) özel eğitimle ilgili internet temelli bir uzaktan eğitim almış olma ve (c) Covid-19 nedeni ile görüşmelerin telefon veya videokonferans yoluyla yapılması için gerekli araca sahip olmasıdır.

İnternet temelli özel eğitim uygulamaları ülkemizde oldukça yeni bir çalışma alanı olması nedeni ile söz konusu eğitim hizmetini almış olan kişi sayısı da oldukça sınırlı olmaktadır. Bu nedenle araştırmacının önceki yıllarda yapmış olduğu çalışmalarda katılımcı olarak yer alan ve belirlenen ölçütleri karşılayan kişilerle telefon aracılığıyla bağlantıya geçilmiştir. Olası katılımcılarla telefon yoluyla iletişim kurularak araştırmanın amaçları, görüşme soruları ve görüşmelerin ne şekilde yapılacağı ile ilgili bilgi verilmiştir. Telefon aracılığıyla bilgi verilen kişilerden 8'i araştırmaya katılmaya gönüllü olurken, 1'i görüşme yapmayı, uygun zamanı olmaması nedeniyle kabul etmemiştir. Sonuç olarak 8 kişi araştırmanın katılımcıları olmuştur. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan kişilere e-posta yolu ile onam formları iletilmiştir. Katılımcılarla ilgili bilgiler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1

Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Kod	Yaş/ Cinsiyet	Uzaktan özel eğitim alma gerekçesi	Eğitimin Konusu	Yaşadığı Şehir	Öğrenim Durumu	Meslek
K1	37/K	Özel gereksinimli çocuk ebeveyni	Beceri öğretimi	Muğla/ Merkez	Lisans	Ev hanımı
K2	34/K	Özel gereksinimli çocuk ebeveyni	Beceri öğretimi	Manisa/ Merkez	Ortaokul	Kuaför
K3	36/K	Özel gereksinimli çocuk ebeveyni	Beceri öğretimi	Afyon	Lisans	Öğretmen
K4	31/K	Özel gereksinimli çocuk ebeveyni	Beceri öğretimi	Manisa/ Turgutlu	Ön lisans	Gıda teknikeri
K5	35/K	Özel gereksinimli çocuk ebeveyni	Beceri öğretimi	Konya	Lise	Ev hanımı
K6	25/K	Özel gereksinimli çocuklarla çalışan uzman	Beceri öğretimi	Muğla/ Marmaris	Lisans	Öğretmen
K7	25/K	Özel gereksinimli çocuklarla çalışan uzman	Beceri öğretimi	Muğla/ Marmaris	Lisans	Öğretmen
K8	40/K	Özel gereksinimli çocuklarla çalışan uzman	Beceri öğretimi	Muğla/ Marmaris	Lisans	Psikolog

Bu çalışmada araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve raporlanması araştırmacı tarafından yapılmıştır. Araştırmacı özel eğitim alanında doktora derecesine sahip olup Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Araştırmacı uzaktan özel eğitim uygulamalarına yönelik çalışmalar yürütmektedir. Yürütülen çalışmalar, çevrimiçi ortamda sunulan eğitim programlarını içermektedir. Programlardan ilki Otizm Spektrum Bozukluğu olan bireylere beceri öğretimine yönelik olarak kullanılmakta olan Ayrık Denemelerle Öğretim yönteminin ebeveynlere (Kizir, 2018) ve alanda çalışan öğretmenlere uygulama becerisi kazandırmayı içermektedir. Geliştirilmiş olan program koçluk içeren tele-sağlık uygulamalarını kapsamaktadır. Bir diğer program ise öğretmenlere, sözü edilen program üzerinden aile eğitimi sunma becerisi kazandırmayı hedeflemektedir. Başka bir deyişle ilk programın yaygınlaştırılması amacıyla eğitimi

eğitimi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın katılımcıları, uzaktan özel eğitim hizmeti almış olmaları nedeniyle, programların uygulama sürecinde katılımcı olarak yer alan kişiler olmuştur.

Kullanılan Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Katılımcıların internet temelli özel eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla veri toplama tekniklerinden biri olan yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu tekniğin tercih edilme nedeni, araştırmacıya görüşmenin akışına uygun olarak hareket etme olanağı sağlaması ve katılımcının deneyim ve görüşlerine yönelik olarak derinlemesine bilgi sağlamasıdır (Glesne, 2014; Walsh ve Wiggins, 2003; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu amaçla, görüşmelerde kullanılması için görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme sorularının oluşturulması sürecinde ilk olarak konuya ilişkin alinyazın taraması yapılmıştır. Alinyazında benzer şekilde yapılmış araştırmaların görüşme soruları, bulgu ve sonuçları incelenmiş, uzaktan eğitime yönelik görüş belirlemeye ilişkin araştırmalar ve aktarılan bilgiler incelenmiştir. Edinilen bilgiler sonrasında görüşme sorularına ilk hali verilmiştir. Sonrasında uzaktan özel eğitim uygulamalarına yönelik çalışmalar yapan ve doktora derecesine sahip olan bir özel eğitim alan uzmanından, oluşturulan sorular için uzman görüşü alınmıştır. Alınan görüş doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme sorularına son hali verilmiştir. Buna göre; katılımcıların internet temelli özel eğitim uygulamalarının yararları ve sınırlılıklarına, kullanılan teknoloji ve güvenliğe, yeniden eğitim almak isteme durumu ve eğitimle ilgili önerilerden oluşan 7 soru hazırlanmıştır. Görüşme sorularının sınanmasına yönelik pilot çalışma (yapılan ilk görüşme), görüşme sorularında değişiklik yapılmaması nedeniyle araştırma verilerine dahil edilmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorular aşağıda sunulmaktadır:

1. Gerçek ortamlarda eğitimle karşılaştığınızda uzaktan özel eğitim konusunda genel düşünceniz nedir?
2. Gerçek ortamlarda eğitimle karşılaştığınızda uzaktan özel eğitimin sizce yararları neler olmuştur?
3. Gerçek ortamlarda eğitimle karşılaştığınızda uzaktan özel eğitimin olumsuz yönleri nelerdir?
4. Uzaktan eğitim alırken kullandığımız teknoloji sizi zorladı mı?
5. Uzaktan eğitimin güvenli olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız?
6. Yeniden uzaktan eğitim alma konusunda düşünceleriniz nedir?
7. Uzaktan eğitimin daha iyi olması için önerileriniz nelerdir?

Görüşmeler, 13-27 Temmuz 2020 tarihleri arasında araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara günlük rutinleri ve sahip oldukları araçlar göz önünde bulundurularak ve kendilerini rahat hissetmeleri bakımından videokonferans veya telefon aracılı yapılmasına yönelik olarak tercih sunulmuştur. Katılımcıların tamamı tercihlerini telefon aracılı görüşme yapılması yönünde beyan etmişlerdir. Sonuç olarak katılımcıların tamamı ile telefon aracılı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda görüşmelerin telefon aracılı yapılması ile yüz yüze yapılması arasında etkililik bakımından fark olmamakla birlikte telefon aracılı yapılan görüşmeler zaman ve maliyet bakımından kolaylık sağlamaktadır (Sturges ve Hanrahan, 2004). Görüşmeler, en kısa 5 dakika 57 saniye, en uzun 10 dakika 45 saniye sürmüş ve toplam 1 saat 11 dakika 58 saniye olmuştur. Görüşmeler süresince araştırmacı tarafından katılımcı bilgileri ve görüşmenin içeriğine ilişkin notlar alınmıştır. Veri toplama sürecinde tutulan notlar hem ebeveyn hem de uzman katılımcılar için veri doygunluğuna ulaşıldığını göstermiştir. Araştırmacıyı, katılımcılardan gelen yanıtların genel olarak birbirini tekrarladıkları sonucuna ulaştırmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin analiz edilmesinde “betimsel analiz” yapılmıştır. Betimsel analiz, temaların analize başlamadan önce görüşme sorularından yola çıkılarak oluşturulması ve belirlenen temalar altında verilerin sistematik olarak sunulması olarak tanımlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Verilerin toplanabilmesi için görüşmeler sürecinde katılımcıların izni doğrultusunda ses kaydı alınmıştır. Bu amaçla telefon görüşmelerini kayıt altına almayı sağlayan Call Recorder – ACR programı kullanılmıştır. Ses kayıt dosyalarına katılımcı ile görüşme sırasına göre, etik kurallar gereği K1, K2 şeklinde isim verilmiştir. Sonrasında her bir katılımcı için bir Word dosyası açılmış ve görüşmeler dikkatli bir şekilde dinlenerek yazıya aktarılmıştır. Görüşmeler yazıya aktarılırken konuşmalar günlük kullanım dili yerine Türkçe ’de ifade edildiği şekilde yapılmıştır. Örneğin;

“yapıcam” yerine “yapacağım” ifadesi kullanılmıştır. Görüşmeler yazıya geçirildikten sonra tekrar ses dosyaları dinlenerek Word dosyası üzerinde hatalar düzeltilmiştir.

Tablo 2

Temalar, Kategoriler ve Alt Kategoriler

Temalar	Kategoriler	Alt Kategoriler	n
TEMA 1- Uzaktan özel eğitime ilişkin genel görüşler	1.1. Uzaktan özel eğitim hizmetlerine ilişkin genel görüşler	1.1.1. Olumlu bakış açısı- K2, K3, K5, K8	4
		1.1.2. Nötr bakış açısı- K1, K6, K7	3
		1.1.3. Gerçek ortamda eğitimin daha verimli olduğuna ilişkin bakış açısı-K4	1
TEMA 2-Uzaktan özel eğitim hizmetlerinin olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşler	2.1. Uzaktan özel eğitim hizmetlerinin olumlu yönleri	2.1.1. Zaman esnekliği sağlama- K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8	8
		2.1.2. Ulaşım sorununu ortadan kaldırma- K1, K2, K4, K7, K8	5
		2.1.3. Günlük rutinlerin bozulmaması ve/veya çocuk için bakım hizmeti alma zorunluluğunu ortadan kaldırması- K2, K3, K6, K8	4
		2.1.4. Maliyetin daha az olması- K6, K7, K8	3
		2.1.5. Rahat hissetme- K5, K6	2
TEMA 3- Kullanılan teknoloji ve güvenliğe ilişkin görüşler	2.2. Uzaktan özel eğitim hizmetlerinin olumsuz yönleri	2.2.1. İnternet bağlantı sorunları- K1, K2, K3, K4, K5, K7	6
		2.2.2. Ev içi sorumluluklar, rutinler ve çeşitli nedenlerle derse başlamada güçlük ve dersin bölünmesi- K2, K4	2
		2.2.3. Etkileşim yetersizliği- K6, K8	2
TEMA 4- Yeniden uzaktan özel eğitim hizmeti alma durumu ve önerilere ilişkin görüşler	3.1. Teknoloji kullanımında zorlanma durumu	3.1.1. Teknoloji zorlamadı- K1, K2, K4, K5, K6, K7	6
		3.1.2. Teknoloji biraz zorladı- K3, K8	2
TEMA 4- Yeniden uzaktan özel eğitim hizmeti alma durumu ve önerilere ilişkin görüşler	3.2. Uzaktan özel eğitim hizmetlerinde güvenlik	3.2.1. Güvenli ama kişi ve/veya kuruma bağlı- K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8	8
		4.1. Yeniden uzaktan özel eğitim alma durumu	4.1.1. Yeniden uzaktan eğitim alırım- K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8
TEMA 4- Yeniden uzaktan özel eğitim hizmeti alma durumu ve önerilere ilişkin görüşler	4.2. Uzaktan özel eğitim hizmetlerine ilişkin öneriler	4.2.1. Önerim yok- K1, K2, K3, K4, K5, K7	6
		4.2.2. Etkileşim artırılmalı- K6, K8	2

Tüm dosyalar kümülatif olarak toplandığında 19 sayfa olmuştur. Yazıya geçirilen dosyaların çıktıları alınmış ve katılımcılara yöneltilen her bir sorunun belirgin olabilmesi için farklı renklerle çizilmiştir. Arkasından bir kategori anahtarı formu oluşturulmuştur. Her bir katılımcının bir soruya verdiği cevap birkaç defa okunmuştur ve cevaplar uygun bir kategori ismine dönüştürülmüştür. Katılımcılar tarafından verilen tüm cevaplar kategori anahtarına yazılmıştır. Sonrasında diğer soruya geçilmiş ve tüm sorular için aynı süreç takip edilmiştir. Bu şekilde görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından birkaç defa okunarak her bir tema altına kategoriler ve alt kategoriler oluşturulmuş, frekansları belirlenmiştir. İlk aşamada tüm verilerin yorumlanması sonucunda dört tema altında yedi kategori ve 26 alt kategoriye ulaşılmıştır. Sonrasında tamamı tekrar tekrar okunarak bazı kategori ve alt kategoriler yeniden isimlendirilmiş, bazıları birleştirilmiş, bazıları ise ayrılmıştır. Bu süreçte görüşme soruları konusunda destek alınan uzman ile araştırmacı tartışarak tema, kategori ve alt kategoriler konusunda fikir birliğine varmışlardır. Sonuç olarak yedi kategori ve 16 alt kategori belirlenmiştir. Tablo 2’de temalar, kategoriler ve alt kategorilere ilişkin bilgi verilmektedir.

İnandırıcılık, Aktarılabilirlik ve Teyit Edilebilirlik

Araştırmada “teyit incelemesi”, alanyazında daha sık kullanılan şekliyle “değerlendiriciler arası güvenilirlik” yapılarak “teyit edilebilirlik” sağlanmıştır. Teyit incelemesinde özel eğitim alanında doktora derecesine sahip olan bir uzmandan destek alınmıştır. Bu süreçte uzman ile araştırmacı, birbirlerinden bağımsız olarak, kategori anahtarı yardımıyla görüşme dökümlerini değerlendirmişlerdir. Bunun için tüm görüşmelerin yaklaşık olarak % 30’u olan üç katılımcının dökümleri ayrıntılı bir şekilde okunarak incelenmiştir. Araştırmacı ve uzmanın incelemeleri karşılaştırılmış ve “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” sayılmıştır. Sonuç Miles ve Huberman’ın (1994) tarafından geliştirilen, $[(\text{Görüş birliği} / \text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100]$ formül yoluyla hesaplanmıştır. Teyit incelemesi sonucunda en düşük %75, en yüksek ise %100 ve ortalama %94.79 olduğu belirlenmiştir. “Aktarılabilirlik” için ayrıntılı betimleme (Yıldırım ve Şimşek, 2008) yapılmış ve bulguların sunumunda katılımcıların yanıtlarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir. “İnandırıcılık” içinse, “katılımcı teyidi” sağlanmıştır. Bu amaçla katılımcıların tümüne görüşme dökümleri iletilmiştir. Katılımcılardan görüşme dökümlerini okuyarak beyanlarının doğru aktarıp aktarılmadığına dair görüş istenmiştir. K2 ve K6 dışında kalan katılımcılardan geri dönüt olmuş ve görüşme dökümlerinde kendi beyanlarının yansıtıldığı teyit edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). K2 ve K6 ailevi nedenler ve internete ulaşım olamaması gibi nedenlerle görüş bildirememişlerdir. Bu çalışmanın etik kurul onayı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları etik kurulundan, 200138 numaralı başvuru ile alınmıştır.

Bulgular

İnternet temelli eğitim hizmeti alan bireylerin uzaktan özel eğitim hizmetlerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla toplanan verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara bu bölümde yer verilmektedir. Bulgular; uzaktan özel eğitime ilişkin genel görüşler; uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri; kullanılan teknoloji ve güvenlik; yeniden uzaktan eğitim alma durumu ve önerilere ilişkin görüşlerin yer aldığı dört tema altında sunulmaktadır. Bulguların sunumunda, katılımcıların bir soruya verdiği yanıt birden fazla olduğu, başka bir deyişle birden çok alt kategoriye dâhil olduğu durumlarda, yanıtların sayısı katılımcı sayısından fazla olmuştur.

Tema 1. Uzaktan Özel Eğitim Hizmetlerine İlişkin Genel Görüşler

Araştırmanın ilk bulgusu katılımcıların uzaktan özel eğitim uygulamalarına yönelik genel görüşlerini kapsamaktadır. Buna göre katılımcılardan 4’ü almış oldukları **uzaktan özel eğitim hizmetlerine ilişkin olumlu görüş** bildirmişlerdir. Söz konusu görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

K2: “Genel olarak şunu düşünüyorum. Benim için çok iyi oldu, oğlumun rutini bozulmadı. Evde hem ihtiyaçlarımı karşılayıp oğlumla ilgilenip hem de eğitim alabildim. Daha fazla odaklanabildim. Aynı zamanda ulaşımdaydı oydu buydu onun zamanından çalmamış oldum. Eğer birebir (yüz yüze) eğitim olsaydı aklım oğlumda kalacaktı. Çünkü onu birine emanet edecektim bence birebir (yüz yüze) eğitimden çok daha iyi oldu”.

K5: “Benim açımdan düşünürsek ben uzaktan eğitimle öğrendim birçok şeyi, E... tanı aldığından bu yana öğrenmediğim birçok şeyi uzaktan eğitimle öğrendim. Dediğim gibi ben daha çok bilgi sahibi oldum. Oğlumun neler yapıp yapamadığı konusunda daha net bir bilgiye sahip oldum. Neler yapıyor, neler yapamıyor? Veya ben oğluma nasıl yaklaşacağım bunu daha net öğrenmiş oldum ve yaşayarak öğrendim, sözde değil yaşayarak, uygulamada öğrendim ben her şeyi. Daha iyi oldu benim için”.

K8: “Öncelikle çalışan bir anne olarak birçok artıları olduğunu düşünüyorum. Özellikle zaman konusunda, onun dışında, bulunmuş olduğum, yaşamış olduğum şehrin dışında bir eğitim söz konusuysa konaklama, ulaşım kısmında ben uzaktan eğitimin bu anlamda artıları olduğunu düşünüyorum”.

Katılımcılardan 3’ü gerçek ortamlarda eğitimle uzaktan özel eğitimi karşılaştırdıklarında genel olarak her ikisinin de olumlu ve olumsuz yanları olduğunu belirtmişler ve nötr (tarafsız) bir bakış açısına sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Örneğin katılımcılardan K6 görüşlerini aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

K6: “Genel olarak herkesin aynı yorumu vardır yüksek ihtimalle. Gerçek eğitim tabii ki daha faydalı yani daha birebir olduğu için. Özellikle ben böyle daha görsel biri olduğum için daha duyuşsal bir insan olduğum için bana daha çok hitap ediyor. Ama fakat uzaktan eğitimde de şöyle bir şey var daha rahat evde hani uzaktan eğitim yaparken daha kolay erişebiliyorum her şeye, daha hızlı. Merak ettiğim her şeyi

anında internetten kontrol edebiliyorum. Kendimi ifade ederken bazen çekinebilir her insan böyle yüz yüze geldiğinde biraz tabii ne kadar sosyal de olsam yüz yüze de bazen sormaktan çekindiğim şeyleri uzaktan eğitimde daha rahat sorabiliyordum. Daha çabuk kavırıyordum yani daha iyi oluyordu benim için bu anlamda... Ne olumlu ne olumsuz çünkü olumlu yönü var benim için yani olumsuz yönleri de var ama yani olumlu geçti benim için uzaktan eğitim”.

Katılımcılardan sadece K4 “Yüz yüze, birebir eğitimin daha verimli olduğunu düşünüyorum.” ifadesiyle gerçek ortamlarda eğitime yönelik daha olumlu bir bakış açısında sahip olduğunu belirtmiştir.

Özetle, uzaktan özel eğitim hizmetlerinden yararlanan katılımcıların önceki deneyimlerine dayanarak belirttikleri görüşlere bakıldığında çoğunluğun uzaktan eğitime yönelik olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Bu durum hali hazırda gereksinim duydukları bilgi ve beceriye yönelik çeşitli kazanımlar elde etmeleri ile açıklanabilir.

Tema 2. Uzaktan Özel Eğitim Hizmetlerinin Yararlarına ve Olumsuz Yönlerine İlişkin Genel Görüşler

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde uzaktan özel eğitimin yararlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar, yöneltilen soruya birden fazla yanıt vermişlerdir. Elde edilen bulgulara göre tüm katılımcıların, yarara ilişkin ortak görüşü uzaktan özel eğitimin zaman esnekliği sağladığı yönünde olmuştur. Bunun yanı sıra katılımcılardan 5’i ulaşım sorununu ortadan kaldırmasına, 4’ü günlük rutinlerin bozulmaması ve/veya çocukları için bakım hizmeti alma zorunluluğunu ortadan kaldırması, 3’ü maliyetin gerçek eğitime göre daha az olması ve 2’si rahat hissettirdiğine yönelik kolaylık sağladığı ve yararları olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda, ebeveynler ve uzmanlar farklı noktalara vurgu yapmışlardır. Konuya ilişkin özel gereksinimli çocuğa sahip olan annelerin görüşlerinden örnekler aşağıda yer almaktadır:

K1: “Böyle mesela çocukları olanlar için avantajlıydı ki dediğimiz şekilde gelip yüz yüze eğitim almamız hiçbir şekilde, sanmıyorum hiçbir anne gelip bu eğitimi kabul edip almazdı yani. Mesela bizim oraya gelmemiz imkânsız. Yani mesela evde mesela istediğimiz bir an bir saat o vakti ayarlayabiliyoruz, o vakti yaratabiliyoruz. Ama tutup evden çıkmak bile bizim hani. Özel eğitim ve rehabilitasyona gidiyoruz. Araba kapının önüne kadar geliyor, benim şuradan çıkıp o arabaya binmem bile bir kişinin desteği, bir kişinin yardımı olmasa ben o arabaya binerken bile bir yarım kilo kaybediyorum yani”.

K2: “Evet özellikle otistik çocuğu olan anneler için. Çünkü biliyorsunuz otistik çocuklar bakıcılarına bağımlı oluyorlar. Çok çok iyi oldu yani bire bir eğitim otistik çocuğu olan bütün anneler için sıkıntı çünkü. Bir yere bırakmak zorunda kalacaksınız, aklınız onda kalacak vesaire vesaire. Hani bu şekilde hem çocuğun ritmi bozulmuyor, atak geçirmiyor hem daha fazla odaklanabiliyorsunuz. En azından aklınız, çünkü tamamen derse verebiliyorsunuz, onda kalmıyor. Zaman sıkıntısı olmuyor, ulaşım sıkıntısı olmuyor”.

K3: “Ben ev hanımıyım hani birebir eğitim çok sıkıntılıydı yani bir yere gidip vakit ayırabilmek, çocuklar da olması ama evde böyle bir imkânın olması daha güzeldi tabii. Uzaktan eğitim yani birçok şeye göre hele sorumlulukları olan bir aile olduğum için yani iki tane çocuk annesi olunca tabii ki uzaktan eğitim daha iyi bizim için. Çünkü ona vakit ayırabilmek gerçekten zor”.

Görüldüğü gibi katılımcılardan özel gereksinimli çocuğa sahip olan annelerin verdikleri yanıtlarda, belirli yararlar üzerinde vurgu yaptıkları dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki ulaşım sorununu ortadan kaldırmasıdır. Bir diğer yarar olarak günlük rutinlerinin bozulmaması ve çocuklarına karşı olan sorumluluklarını yerine getirmede bir aksama yaşanmamasının vurgulanması olmuştur. Başka bir yarar da kuruma dayalı bir eğitime katılmadıkları için çocuklarının rutinlerine uygun bir eğitim planlanması ile çocukları için bakım hizmeti almak zorunluluğunun ortadan kalkmasıdır. Özel gereksinimli bireylerin birincil bakıcılarının genellikle anneleri olduğu (Şen, 2004) düşünüldüğünde uzaktan özel eğitim hizmetlerine yönelik vurguladıkları yararların yukarıda olduğu gibi dile getirilmeleri sorumluluklarının doğal bir sonucu olmaktadır. Özel gereksinimli çocuklarla çalışan uzmanların görüşleri ise aşağıda yer almaktadır:

K6: “Dediğim gibi daha rahat insanların şey duygusal anlamda yani insanlar bazen kendini çok açamaz birebir olduğunda uzaktan daha rahat. Belki daha rahat ederi ev rahatlığı ayrı bir ölçüde beni rahat ettiriyor. Normalde gerçek eğitimde birebir eğitimde işte üstümüze başımıza dikkat etmek zorundasınız,

karşınızdaki kişiyi etkilemek için jest mimik yapmak zorundasınız, onu anlayıp anlamadığınız belli etmeniz gerekir yani size veren kişiye bile en azından bir şekilde bir şeyler vermelisiniz ama uzaktan eğitimde ben daha az efor sarf ettim. Hani bu anlamda karşımdaki insan daha çok jest mimik sergilemek durumunda kaldı, daha çok verici oldu, pasif dinleyici olmaktan mutluydum o anlamda. Çünkü sadece aldığım bilgiye odaklanıyordum, karşıdaki kişiyle yani duygusal bir etkileşime girmek durumunda kalmadım o anlamda çok rahattı benim için çok yararlı oldu”.

K7: “Birebir eğitimde illaki bir uygunluk, saat, zaman, vakit olması gerekiyor ya da bir eğitim için bir yere gidip işte orada zaman harcaman gerekiyor ama uzaktan eğitimde bu durum olmuyor. İstediyim zamana ayarlayıp, birebir kendin işte insan sakinleştiği anda, işte uygun olunan saatler ayarlanıp kendini vererek çalışabiliyorsun uzaktan eğitimde. Diğer iş durumlarınız ya da zaman kısıtlaması gibi bir durum ya da strese sokan bir durum, üst üste gelen böyle sınav tarzıdır ya da böyle soru cevaptır hani olmuyor, daha rahat oluyorsun uzaktan eğitimde. Hani gün işleyişi açısından bir kere öğretmene hani şey yapmıyor yani bizleri sıkıntıya yaratmıyor yani bizlerde. Maliyet açısından uzaktan eğitimde olduğu zaman herhangi ekstra bir şeye girmiyor, maliyetli bir durumu olmuyor yani o yönden daha rahatlatıcı. Çünkü birebir eğitimlere ister istemez, konferanslar oluyor işte seminerler oluyor, katıldığınızda işte oteliydi, yemesiydi, içmesiydi, ulaşımıydı, gelip gitmesiydi, vaktiydi derken daha çok şey olurken uzaktan eğitimde bu sıkıntısız bir şekilde eğitime katılma sürecimiz daha yararlı oluyor”.

K8: “Zaman, ulaşım. Maddi anlamda da tabii bunların bir geri dönüşümü oluyor. Sonuçta uzaktan bir eğitime, örneğin, İstanbul’da bir eğitime katılmak istesem ulaşımı konaklaması, çocuğu bırakacağım yer, bunların hepsi çok ciddi sıkıntı ve hani birçok şeye dâhil olabilmem için de engel aslına bakarsanız da ama uzaktan eğitim söz konusu olduğunda bunların hepsi ortadan kalkmış oluyor. En büyük artularından”.

Katılımcılardan, özel gereksinimli çocuklarla çalışan uzmanların verdiği yanıtlarda ise diğer katılımcıların görüşlerine ek olarak farklılaşmaktadır. Uzmanlar tarafından uzaktan özel eğitim hizmetlerinde, maliyetin daha az olmasının vurgulandığı görülmektedir.

Yapılan görüşmeler kapsamında katılımcılara uzaktan özel eğitim hizmetlerinin olumsuz yönlerine ilişkin görüş bildirmeleri istenmiştir. Katılımcılardan 6’sı internet bağlantısında yaşanan sorunları; 2’si ev içi sorumluluklar, rutinler ve çeşitli nedenlerle derse başlamada güçlük ve dersin bölünmesi; 2’si ise etkileşim yetersizliğini uzaktan özel eğitimin olumsuz yönleri olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin görüşlerini aşağıdaki şekilde dile getirmişlerdir:

K5: “Ya olumsuzluk olarak değil de mağduriyetim sadece benim bu internet bağlantısı sorunum vardı biliyorsunuz. Kopukluklar yaşıyordum, en büyük olumsuzluk oydu benim için başka bir olumsuzluğu olmadı. O da hani internetle alakalıydı hani eğitimle alakalı değil”.

K4: “Bağlantı sıkıntısı çok yaşamıştık sizinle, o bir de hani böyle durumlarda çok müsait zamanı kollayamıyorsun mesela ev ortamında. İşte çocuk olmaması gerekiyordu, onun uyku saatlerini bekledik yani o yüzden bir sıkıntı yaşamıştık sadece”.

K2: “Karşıdaki eğitimci için zor durumlar oluşabiliyor. Mesela tam karşımdaki bir ders anlatırken evde olduğunuz için o an, bir anda gelişen bir olumsuzluk olabiliyor. Mesela o an oğlumun benden bir şey istemesi ya da dersin ortasına girmesi gibi. Onun dışında bana dâhil bir olumsuzluğu yok”.

K6: “Olumsuz yönü de bazen böyle cevap vermek istediğim durumlarda işte bazen irdelemek istediğim durumlarda çok fazla müdahale edemiyor olmamı ve uzaktan eğitim birebir olduğu için, tek kişi olduğu için kişilerin, mesela benden başka kişilerin de fikirleri neler olurdu acaba? Hani acaba onlar nasıl tepkiler verirdi? Onlar neler hissederdi? Bunları merak ettiğim için sadece kendi duygularımı anlamakla yetindim. Başkalarının duygularını anlayamadım, bu da benim için çok önemliydi bu yüzden olumsuzdu... Etkileşim yoktu”.

K8: “Grup içerisinde yani grupla birlikte alınması durumunda aslında çok da olumsuz bir şeyi kalmıyor ama bireysel bir uzaktan eğitim söz konusu olduğunda ister istemez o grup dinamiklerinden yararlanılamıyor. Yani o aşamada aslında sorulabilecek bir sürü soru varken hani nedense kapatıldığında akla geliyor ya da orda benim aklıma gelmeyen bir şey başka birinin aklına gelmiş oluyor, oradan bir çıkarsama yapıp, ha evet bu kısmını hiç düşünmemiştim tarzında fikir alış-verişi mi deyim hani o beyin fırtınası”.

Özetle, katılımcılar uzaktan özel eğitim hizmeti almanın yararlarını, zaman esnekliği ve ulaşım kolaylığı sağlaması, günlük rutinlerin bozulmaması ve/veya çocukları için bakım hizmeti alma

zorunluluğunun ortadan kalkması, maliyetin düşük olması ve rahat hissetme olarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların uzaktan özel eğitim hizmetlerine yönelik olumsuz görüşleri ise internet bağlantı sorunları, etkileşim yetersizliği ve ev içi sorumluluklar, rutinler ve çeşitli nedenlerle derse başlamada güçlük ve dersin bölünmesi şeklinde olmuştur.

Tema 3. Kullanılan Teknoloji ve Güvenliğe İlişkin Görüşler

Araştırmanın başka bir bulgusu, uzaktan özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesi sürecinde gereksinim duyulan teknolojinin, kullanıcıları için zorluk durumuna ilişkin görüşlerini belirlemek olmuştur. Bunu belirleyebilmek amacıyla katılımcılara yöneltilen soruya, 6'sı zorlanmadım yanıtını verirken, 2'si biraz zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar görüşlerini aşağıdaki şekilde dile getirmişlerdir:

K2: *“Kullanılan teknoloji beni zorlamadı ki ben teknoloji özürliyorum. Cidden hala öyleyim. Hatta yardımcı bile oldunuz o konuda. Kaldı ki benim gibi hiç teknoloji kullanmayan teknoloji bilmeyen insan kaldı mı bilmiyorum da”*.

K4: *“Yok çok zorlamadı. Yani aşağı yukarı zaten bilgisayar, e-maili iş ortamında da zaten kullanıyoruz, beni zorlamadı”*.

K7: *“Çok değil yani alışık olmadığım bir teknolojiydi. Ama tabii günümüzün çağında kullanıldığı için çabuk adapte olabiliyoruz açıkçası. Yani hani çok zorlamadı. Belki hiç anlamayan biri olsaydım evet o zaman zorlayabilirdi ama kullanmadığım bir sistemdi, tabii ki teknolojiye, elimizin altında hep olduğu için çabuk adapte oldum açıkçası”*.

K8: *“Çok değil. Bu biraz hani şey benim eksikliklerimi biraz da gözümün önüne serdi. Hani bu anlamda kendimi, kendime bir öz eleştiri yapmam ve bu konunun biraz üstüne gitmem gerektiği konusunda kendime bir sayfa açmama sebebiyet verdi. Kullanmadığım için hani etrafımda bu işleri halleden insanlar olduğu için birazcık zorlandım ama çok değil”*.

Katılımcılarla yapılan görüşmeler süresince yöneltilen bir başka soru ise uzaktan eğitim hizmetlerini güvenli bulma durumları ile ilgili olmuştur. Katılımcıların tamamı bu soruya güvenli buldukları yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıttıkları ifadeleri aşağıda örneklendirilmektedir:

K1: *“Karşıdakine güven duyduktan sonra neden olmasın, hocaya bağlı bir şey bu. Hoca o güveni sağladıktan sonra. İlk başta tabii tereddütlerim oldu, neyin nesi filan gibisinden. Sonra bir iki oturup konuştuktan sonra şey olmadı, tereddütüm olmadı, korkum olmadı yani”*.

K6: *“Yani şimdi gerekli izinlerin alınmasından dolayı güvenli ama böyle prosedürler uygulanmasaydı, bu etik sorular sorulmasaydı, benim gizliliğim göz ardı edilseydi güvenilir bulmazdım. Ama güvenilirdi”*.

K3: *“Ya bu kişiye veya kuruma göre değişir hocam yani. Tabii ister istemez ilk baştan bir acaba kim ki filan diyorsun. Çünkü çok fazla haberlerde izliyoruz, dolandırıcılar, çok farklı kimliklerde insanlar iyi niyetli görünüp çok hani kötü niyetli olanlar var hani çok şükür öyle bir şey yaşamadık hani. Bir de hani ihtiyacımız da vardı çocuğumuzdan dolayı, bir şey bilmiyorduk bu alanda, ne kadar araştırma da olsa bir bilen kişi her zaman farklıdır”*.

K7: *“İlk etapta evet çünkü hiç bilmediğimiz bir yerde bir anda başvuruyoruz, bilgilerimiz giriliyor işte tamam ne kadar yansıtıyoruz ya da doğrusu yansıtılmıyor bilmiyoruz ama sonuçta eğitimi alırken orada bilgilerimiz oluyor ve evet bize bir eğitim veriliyor ama sonucunda, arkasında ne olduğunu bu yönden bilemiyoruz. O yönden tabii ki ilk başta bir endişe duyuluyor ama bu yani eğitim veren kişi düşündüğümüzde o güveni karşılıklı aldığımızda açıkçası daha sonrasını o yönde hiç güvensizlik olarak değerlendirmedim. Ama ilk baştaki endişelerim vardı yani”*.

Katılımcıların verdikleri yanıtlara bakıldığında koşullu olarak güvenli buldukları görülmektedir. Katılımcılar, uzaktan eğitimin başlama evresinde güvene ilişkin tereddüt yaşamışlar, zamanla güven duygusu oluşmuştur. Katılımcılar, duyulan güvenin gerekçesini, uzaktan eğitim hizmeti aldıkları kişi ve/veya kuruma duydukları güvenle açıklamışlardır.

Özetle, katılımcıların çoğunluğunun, uzaktan eğitim hizmeti alma süresince gereksinim duyulan teknoloji kullanımı konusunda zorlanmadıkları, sorun yaşayan katılımcıların çevrelerindeki insanlardan destek aldıkları bulgularına ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra katılımcılar, kişi ve kuruma bağlı olarak, almış oldukları uzaktan özel eğitim hizmetlerini güvenli buldukları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tema 4. Yeniden Uzaktan Özel Eğitim Hizmeti Alma Durumu ve Uzaktan Özel Eğitime Yönelik Önerilere İlişkin Görüşler

Uzaktan özel eğitim hizmeti alan katılımcıların yeniden uzaktan özel eğitim hizmeti alma durumlarına ilişkin görüşleri belirlenmek istenmiştir. Bu amaçla katılımcılara yöneltilen soruya tüm katılımcılar yeniden uzaktan eğitim almak isteyecekleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Özellikle katılımcı anneler, çocuklarının büyümesiyle birlikte değişen ve çeşitlenen gereksinimlerini karşılayabilmek için uzaktan özel eğitim hizmetlerini almak istediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar görüşlerini aşağıdaki şekilde açıklamışlardır:

K2: *“Almak isterim. Çünkü bizim çocuklarımızı anlamak için çok fazla neden ve çok fazla ince unsurlar var. Eğitimden sonra benim beynimdeki birçok soru çözüm buldu. Artık T...’nin bana göre anormal olan bir davranışın altındaki sebebi anlayabiliyorum. İşte şunu yaşadığı için bunu yaşattıyor ya da şu yüzden şöyle yapıyor diyebiliyorum. Ona göre, ona göre davranıyorum. Kaldı ki başka bir eğitim süreci tabii ki. Bu T...’nin ilerlemesinde benim onu anlamamda çok faydalı oluyor”.*

K3: *“Ben şu an çalışmaya başladığım için yani şimdi tabii bu tatil döneminde olabilir ama hani saati ve zamanı uygun olursa tabii ki isterim. Niçin istemeyeyim? Hani bilmediğimiz çok fazla eksikimiz var ve gün gün çocuğumuz büyüyor. Büyüdükçe problemleri farklılaşıyor”.*

K6: *“Kesinlikle almayı düşünürüm hatta bu uzaktan eğitimden sonra o kadar çok ufukum açıldı ki uzaktan eğitimle bir sürü şey yapılabilirmiş. Bunu fark ettim ve ondan sonra üç ayrı uzaktan eğitime daha yazıldım”.*

K8: *“İsterim yani dediğim gibi hani beni, kendim şu anki bulunduğum konum açısından değerlendirdiğimde benim için en ideal eğitim, maddi, manevi”.*

Araştırmanın son bulgusu, katılımcıların uzaktan özel eğitim hizmetlerine yönelik önerilerini içermektedir. Uzaktan özel eğitim hizmetlerinin niteliğini arttırmaya yönelik olarak sorulan soruya katılımcılardan 6’sı soruya yönelik herhangi bir öneride bulunmazken, 2’si uzaktan eğitim sürecinde etkileşimin artırılmasına yönelik olarak düzenlemeler yapılabileceğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar görüşlerini aşağıdaki şekilde dile getirmişlerdir:

K4: *“Şu an için yok”.*

K5: *“Valla ne bileyim ya. Yok, yani yok”.*

K6: *“Daha kalabalık bir toplulukla daha interaktif olmasını tercih ederim. Başka insanların fikrini merak ederim çünkü”.*

K8: *“Yani grup, bizim yapmış olduğumuz çalışma bireysel şekildeydi, belki grupla birlikte olması o etkileşimin de hani etkileşimin olmamasına bağlı o dezavantajı da ortadan kaldırdığında hani daha çok sağlıklı olabilir hani bir Zoom ortamında bir grupla birlikte”.*

Özetle, katılımcılar uzaktan özel eğitim hizmetlerini yeniden alma konusunda istekli oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra uzaktan özel eğitim hizmetlerinde niteliğin artırılması için etkileşimin artırılması gerektiğine ilişkin öneride bulunmuşlardır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, internet temelli özel eğitim uygulamalarına ilişkin hizmet alan bireylerin uzaktan özel eğitim hizmetlerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ilk bulgusu, internet temelli özel eğitim hizmeti alan katılımcıların uzaktan eğitime ilişkin genel olarak olumlu bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu alanyazında, benzer şekilde yürütülen çalışmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir (Ashburner, vd., 2016; Benham ve Gibbs, 2017; Pickard, vd., 2016; Wallisch, vd., 2019). Söz konusu olumlu bakış açısının çeşitli nedenleri olduğu düşünülmektedir. Bunlar, nitelikli özel eğitim destek hizmetlerine, hem özel gereksinimli çocuk ebeveynlerinin hem de özel gereksinimli çocuklarla çalışan özel eğitim alanı dışından olan uzmanların ulaşmalarında güçlük yaşamaları olabilmektedir. Bilindiği gibi özel eğitim alanında görev yapan işitme, görme, zihinsel vb. gibi alan uzmanı sayısı oldukça sınırlı ve ihtiyacı karşılamak için yetersizdir (Özyürek, 2008). Özellikle büyük şehirler yerine daha küçük şehirlerde veya kırsal alanlarda yaşayan bireylerin, özel eğitim ve özel gereksinimli bireyler hakkında bilgi ve

becerilerini arttırabilmeleri için ihtiyaç duydukları özel eğitim alan uzmanı desteğine ilişkin eksiklik yaşayabilmektedirler. Bu ihtiyaçlarını gidermek için destek alabilecekleri şehirlere giderek bu hizmetten yararlanmaları gerekmektedir. Araştırma bulgularında da belirtildiği gibi gerçek ortamlarda özel eğitim desteği almanın, bu hizmetten faydalanmak isteyen bireylere çeşitli yükler getirdiği görülmektedir. Bunların başında zaman ve ulaşım sorunu ve ardından, özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynler için çocuklarının rutinleri, ulaşımı ve bakım hizmeti alma zorunluluğu; uzmanlar için ise maliyet gelmektedir. Katılımcıların söz konusu sorunlarla baş etmek durumunda kalmadan özel eğitim hizmetlerine ulaşabilmeleri, onların uzaktan eğitimle ilgili bakış açılarının olumlu olmasına neden olabilmektedir. Buradan hareketle, uzaktan özel eğitim hizmetleri yoluyla, katılımcıların gerçek ortamlarda özel eğitim destek hizmetlerinden yararlanmanın sınırlılıklarına ilişkin dile getirmiş olduğu sorunların en aza indirilebileceği söylenebilir.

Araştırmanın başka bir bulgusu ise uzaktan özel eğitim hizmetlerinin yararları ve sınırlılıklarına ilişkin olmuştur. Bulgulardan edinilen bilgilere göre yararları için, ulaşım kolaylığı, zaman esnekliği sağlanması, maliyetin gerçek ortamlarda eğitimle kıyaslandığında daha düşük olması ve günlük rutinler içerisinde rahatlık sağlanması olarak sayılabilmektedir. Sınırlılıkları için ise internet bağlantısında yaşanan sorunlar ve etkileşim yetersizliği olduğu görülmektedir. Söz konusu durum, uzaktan eğitim hizmetleri için genel olarak alanyazında ifade edilen yararlarla (Cason, 2009; Hu ve Wang, 2008; Little, vd., 2018; Tuncer ve Taşpınar, 2008; Yıldırım, 2010) ve sınırlılıklarla (Frank, 2008; Kılıç, vd., 2003) tutarlılık göstermektedir. Özel eğitimde ise genel yararları ek olarak özel gereksinimli çocukların günlük rutinlerine uygun olması, eğitim için ayrılan zamanda çocuklara bakım ve/veya ulaşım desteği alma zorunluluğunu ortadan kaldırması elde edilen bulgularda dikkat çekmektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitim hizmetlerinin, özellikle ebeveynler ve uzmanlar için özel eğitimin doğasına uygun olabileceği ve gerçek ortamlarda eğitimin sınırlılıklarını aşmada bir alternatif olabileceği söylenebilir.

Araştırmanın başka bir bulgusu ise uzaktan özel eğitimde gereksinim duyulan teknolojinin kullanımına ilişkin zorluk yaşama ve güvenlik konularıdır. Araştırma bulguları, gereksinim duyulan teknolojinin kullanılabilir olduğunu ve bireylerin hizmet veren kişi ve kuruma bağlı olarak uzaktan eğitime güven duyduklarını göstermektedir. Diğer bir konu ise alanyazında da değinildiği gibi uzaktan eğitimin önemli sınırlılıklarından biri bilgisayar, kamera, mikrofon, internet altyapısı vb. gibi özel donanımlara sahip olmayı gerektirmesidir (Kılıç, vd., 2003). Bu durum ek bir maliyete neden olmaktadır. Özellikle kırsal alanlarda yaşayan veya gelir düzeyi düşük olan ailelerin uzaktan eğitime ulaşmaları bu nedenle mümkün olamayabilmektedir. Buradan hareketle, uzaktan özel eğitim hizmetlerinin yaygınlaşması ve tercih edilir bir eğitim ortamı olması yönünde her iki konunun da etkili olduğu söylenebilir. Bu sorunun aşılabilmesi için özel gereksinimli çocuğa sahip ailelere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından teknoloji desteği sağlanabilir.

Araştırmanın son bulgusu, internet temelli özel eğitim hizmeti alan bireylerin kendi deneyimlerinden hareketle yeniden uzaktan özel eğitim hizmeti almaya ilişkin görüşleri ve niteliğin arttırılması için kişisel önerilerini içermektedir. Tüm katılımcıların yeniden eğitim almak istedikleri belirlenmiştir. Bu tercihlerinin olumlu bir uzaktan özel eğitim deneyimi ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, aldıkları eğitim yoluyla, özel gereksinimli çocukların gelişimlerine katkı sağlandığını görmeleri de uzaktan eğitim hizmetlerinden tekrar yararlanmak istemeleri için bir etken olabilmıştır. Genel olarak katılımcılar niteliksel anlamda, uzaktan özel eğitim hizmetlerinden memnun olmaları nedeniyle bir öneride bulunmamışlardır. Sadece etkileşimin arttırılmasına yönelik olarak düzenleme yapılmasını önermişlerdir. Ancak etkileşim yetersizliği alanyazında da sıkça dile getirilen bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır (Frank, 2008). Bu sınırlılığın giderilmesi için video-konferansların grup oturumları şeklinde düzenlenmesi yoluna gidilebilir.

Bu araştırmanın çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan ilki uzaktan özel eğitim uygulamalarının çok yeni bir alan olması ve az sayıda araştırma yapılmış olması nedeni ile katılımcı sayısının oldukça sınırlı olmasıdır. Başka bir sınırlılık ise katılımcıların sadece internet temelli ve eşzamanlı bir uzaktan eğitim almış olmalarıdır. Bu sınırlılıkların aşılabilmesi için eşzamansız yapılan uzaktan özel eğitim uygulamalarının katılımcılarına ulaşılabilir ve böylece daha fazla katılımcı ile daha kapsamlı verilere ulaşılabilir. Bu çalışmada veriler nitel araştırma modeline göre toplanmıştır, farklı araştırma teknikleri yoluyla veri toplanabilir ve çalışma tekrarlanabilir.

Sonuç olarak, uzaktan özel eğitim hizmetlerine yönelik olumlu bir bakış açısı olduğu; yararlarının zaman esnekliği, ulaşım kolaylığı ve rahatlık sağlama, maliyetin düşük olması, günlük rutinelere uygun

olması, çocuklar için bakım hizmeti alma zorunluluğunu ortadan kaldırması kolaylıklarının olduğu; sınırlılıklarının internet bağlantı sorunları ve etkileşim yetersizliği olduğu; teknolojinin kullanılabilir ve kişi/kurumlara bağlı olarak güvenli bir eğitim yolu olduğu; yeniden uzaktan özel eğitim hizmeti almaya yönelik olumlu görüşe sahip olduğu ve etkileşim yetersizliği sorununun aşılması gerektiği yönünde önerilerde bulunulduğu belirlenmiştir.

Kaynakça

- Al, U., & Madran, R. O. (2004). Web tabanlı uzaktan eğitim sistemleri: sahip olması gereken özellikler ve standartlar. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 259-271
- Ardıç, A. (2015). Aile eğitimi uygulama modelleri. A. Cavkaytar (Ed.), *Özel eğitimde aile eğitimi ve rehberliği* içinde (3. Baskı, s. 247-286). Ankara: Vize yayıncılık
- Ashburner, J., Vickerstaff, S., Beetge, J., & Copley, J. (2016). Remote versus face-to-face delivery of early intervention programs for children with autism spectrum disorders: Perceptions of rural families and service providers. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 23, 1-14. doi: 10.1016/j.rasd.2015.11.011
- Barkaia, A., Stokes, T. F., & Mikiashvili, T. (2017). Intercontinental telehealth coaching of therapists to improve verbalizations by children with autism. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 50(3), 582-589. doi: 10.1002/jaba.391
- Benham, S., & Gibbs, V. (2017). Exploration of the effects of telerehabilitation in a school-based setting for at-risk youth. *International Journal of Telerehabilitation*, 9(1), 39-46. doi: 10.5195/ijt.2017.6215
- Benson, S. S., Dimian, A. F., Elmquist, M., Simacek, J., McComas, J. J., & Symons, F. J. (2018). Coaching parents to assess and treat self-injurious behaviour via telehealth. *Journal of Intellectual Disability Research*, 62: 1114– 1123. doi: 10.1111/jir.12456.
- Brown, J. C., & Park, H. S. (2016). Longitudinal student research competency: Comparing online and traditional face-to-face learning platforms. *Advances in Social Work*, 17(1), 44-58. doi: https://doi.org/10.18060/20870
- Cason J. (2009). A pilot telerehabilitation program: delivering early intervention services to rural families. *International Journal of Telerehabilitation*, 1(1), 29–38. doi: 10.5195/ijt.2009.6007
- Coogle, C., Ottley, J. R., Rahn, N. L., & Storie, S. (2018). Bug-in-ear eCoaching: Impacts on novice early childhood special education teachers. *Journal of Early Intervention*, 40(1), 87-103. doi: 10.1177/1053815117748692
- Değirmenci, H. D. (2018). Koçluk içeren ve içermeyen web-tabanlı mesleki gelişim uygulamalarının otizmlili öğrencilerle çalışan öğretmenlerin öğretim becerilerini ve öğrencilerinin güvenlik becerilerini edinmeleri açısından karşılaştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Dinçer, S. (2006). *Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış*. 8. Akademik Bilişim Konferansında sunulmuş bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye
- Frank, M. (2008). Synchronous and asynchronous learning environments. In L. A. Tomei (Ed.), *Encyclopedia of information technology curriculum integration* (pp. 815-822). Hershey, PA: IGI Global
- Glesne, C. (2013). Nitel araştırmaya giriş [Becoming qualitative researchers] (2. Baskı) (A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık. (Orijinal kitabın yayın tarihi 2011).
- Gökmen, Ö. F., Duman, İ., & Horzum, M. B. (2016). Uzaktan eğitimde kuramlar, değişimler ve yeni yönelimler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 29-51.
- Hu, R., & Wang, S. (2008). Online learning environments. In L. A. Tomei (Ed.), *Encyclopedia of instructional technology curriculum integration* (pp. 678-685). Hershey, PA: IGI Global.

- Işık, A. H., Karacı, A., Özkaraca, O., & Biroğul, S. (2010). 12. Akademik Bilişim Konferansında sunulmuş bildiri, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, Türkiye
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kesim, E. (2010). Uzaktan eğitimde meydana gelen değerler dizisi (paradigma) değişimlerinin e-öğrenme ekonomisi alanına yansımaları. T. G. Yamamoto, U. Demiray ve M. Kesim (Ed.). içinde *Türkiye'de e-öğrenme: Gelişmeler ve uygulamalar* (s. 3-25). Ankara: Elif Yayınevi.
- Kılıç, E., Karadeniz, Ş., & Karataş, S. (2003). İnternet destekli yapıcı öğrenme ortamları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 149-160
- Kızır, M. (2018). Ayrık denemelerle öğretimin çevrimiçi sunulan aile eğitim programıyla kazanımının incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Koçer, H. E. (2001). Web tabanlı uzaktan eğitim. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya
- Little, L. M., Wallisch, A., Pope, E., & Dunn, W. (2018). Acceptability and cost comparison of a telehealth intervention for families of children with autism. *Infants & Young Children*, 31(4), 275-286. doi: 10.1097/IYC.000000000000126
- Machalick, W., Lequia, J., Pinkelman, S., Knowles, C., Raulston, T., Davis, T., & Alresheed, F. (2016). Behavioural telehealth consultation with families of children with autism spectrum disorder. *Behavioural Interventions*, 31(3), 223-250. doi: 10.1002/bin.1450
- Maherry-Lubbe, S. (2008). E-Learning: An investigation into students' reactions to investment into IT at tertiary institutions. C. Van Slyke (Ed.). *Information communication technologies: Concepts, methodologies, tools, and applications: concepts, methodologies, tools, and applications* (Vol. 1) (pp. 2173-2193). Hershey, PA: IGI Global.
- Meadan, H., Snodgrass, M. R., Meyer, L. E., Fisher, K. W., Chung, M. Y., & Halle, J. W. (2016). Internetbased parent-implemented intervention for young children with autism: A pilot study. *Journal of Early Intervention*, 38(1), 3-23. doi: 10.1177/1053815116630327
- Mehrotra, C. M., Hollister, D. C., & McGahey, L. (2001). *Distance learning: Principles for effective design, delivery, and evaluation*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications
- Neely, L., Rispoli, M., Gerow, S., & Hong, E. R. (2016). Preparing interventionists via telepractice in incidental teaching for children with autism. *Journal of Behavioral Education*, 25(4), 393-416. doi: 10.1007/s10864-016-9250-7
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli öğretmen yetiştirmede sorunlar ve çözümler: Özel eğitim örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 189-226.
- Pickard, K. E., Wainer, A. L., Bailey, K. M., & Ingersoll, B. R. (2016). A mixed-method evaluation of the feasibility and acceptability of a telehealth-based parent-mediated intervention for children with autism spectrum disorder. *Autism*, 20(7), 845-855. doi: 10.1177/1362361315614496
- Schieltz, K. M., Romani, P. W., Wacker, D. P., Suess, A. N., Huang, P., Berg, W. K., Lindgren, S. D., & Kopelman, T. G. (2018). Single-Case Analysis to Determine Reasons for Failure of Behavioural Treatment via Telehealth. *Remedial and Special Education*, 39(2), 95-105. doi: 10.1177/0741932517743791
- Sturges, J. E., & Hanrahan, K. J. (2004). Comparing telephone and face-to-face qualitative interviewing: A research note. *Qualitative research*, 4(1), 107-118. doi: 10.1177/1468794104041110
- Şen, E. (2004). *Engelli çocuğu olan ailelerin yaşadığı güçlükler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>nden elde edilmiştir.

- Tong, A., Sainsbury, P., & Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups. *International journal for quality in health care*, 19(6), 349-357. doi:10.1093/intqhc/mzm042
- Tuncer, M., & Taşpınar, M. (2008). Sanal ortamda eğitim ve öğretimin geleceği ve olası sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 124-144
- Tunç Paftalı, A. (2018). Uzaktan koçluk uygulamasının otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerle çalışan okul öncesi öğretmenlerinin öğretim becerileri ve öğrencilerin öğrenme düzeyleri üzerindeki etkililiği. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ünal, F. (2018). Koçluk desteğiyle sunulan web tabanlı mesleki gelişim portalının okul öncesi öğretmenlerinin gömülü öğretim becerileri ile gelişimsel yetersizliği olan çocukların hedef davranışları üzerindeki etkililiği. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- van 't Hoof, M. Lin, Y., Lin, C., & Chou, C. (2008). APEC Cyber Academy: A networked learning environment. In L. A. Tomei (Ed.), *Encyclopedia of instructional technology curriculum integration* (pp. 43-48). Hershey, PA: IGI Global.
- Wallisch, A., Pope, E., Little, L., & Dunn, W. (2018). Telehealth for families of children with autism: acceptability and cost comparison of occupational performance coaching. *American Journal of Occupational Therapy*, 72(4_Supplement_1):7211515277p1 doi: 10.5014/ajot.2018.72S1-RP301A
- Wallisch, A., Little, L., Pope, E., & Dunn, W. (2019). Parent perspectives of an occupational therapy telehealth intervention. *International journal of telerehabilitation*, 11(1), 15-22. doi: 10.5195/ijt.2019.6274
- Walsh, M., & Wiggins, L. (2003). Introduction to research. Cheltenham: Nelson Thornes.
- Yıldırım, F. (2010). Uzaktan eğitim sistemine geçişin esas öğeleri olan, öğretim elemanları ve öğrencilerinin bakış açıları. T. G. Yamamoto, U. Demiray ve M. Kesim (Ed.). içinde *Türkiye'de e-öğrenme: Gelişmeler ve uygulamalar* (s. 27-48). Ankara: Elif Yayınevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6th Ed). Ankara: Seçkin

Extended Abstract

Especially since the 90's, internet-based distance education implementations have been used in many areas (Kesim, 2010) and one of these areas is special education. In recent years, it is observed that education programs in the field of special education have been started to be carried out on the internet based, especially for families (Ardıç, 2015). Although internet-based distance education implementations are quite new in the field of special education, it can be an alternative way to overcome the various limitations of traditional education (Kizir, 2018). These limitations include the difficulties of individuals with special needs and their families' transportation to the educational institution, and their time and cost problems (Cason, 2009; Little, Wallisch, Pope, & Dunn, 2018). In addition, it helps to overcome the difficulties in reaching special education specialists (Özyürek, 2008) and special education services in rural areas due to the lack of special education specialists (Cason, 2009).

When internet-based distance special education implementations are examined, although there has been a rapid increase in recent years, a relatively limited number of studies can be reached. These studies have been conducted with special needs children families (Benson, Dimian, Elmquist, Simacek, McComas and Symons, 2018; Kizir, 2018; Machalicek, Lequia, Pinkelman, Knowles, Raulston, Davis and Alresheed, 2016; Meadan, Snodgrass, Meyer, Fisher, Chung and Halle, 2016; Schieltz, Romani, Wacker, Suess, Huang, Berg, Lindgren and Kopelman, 2018) and specialists (Barkaia, Stokes and Mikiashvili, 2017; Coogle, Ottley, Rahn and Storie, 2018; Değirmenci, 2018; Neely, Rispoli, Gerow and Hong, 2016; Tunç-Paftalı, 2018; Ünal, 2018). According to the results of the research, it has been determined that internet-based distance education implementations are

effective in achieving the targeted skills. However, while the experimental intervention studies reveal the effectiveness of the implementation, the opinions and experiences of the participants should also be determined by qualitative studies. Because although the interventions cause significant changes in the participants, qualitative research is vital to illuminate the active components of the implemented intervention (Wallisch, Little, Pope and Dunn, 2019).

In this context, the aim of this study is to determine the opinions of individuals, who receive services related to internet-based special education implementations towards distance education. For this purpose, the following questions will be answered:

1. What is the general point of view regarding special distance education?
2. What are the views on the benefits and limitations of distance special education?
3. What are the views on the usability of technology in distance special education?
4. What are the views on the security of the distance special education process?
5. What are the views on re-taking distance special education?
6. What are the suggestions for increasing the quality of distance special education?

Method

In this study, phenomenology, one of the qualitative research patterns, was used as a research model in order to determine the views of individuals, who receive internet-based special education services.

Participants

The criteria determined for the participants in this study are: (a) volunteering to participate in the study, (b) having received an internet-based distance education related to special education, and (c) having the necessary tools to do interviews.

Since internet-based special education applications are a relatively new field of study in our country, the number of people who have received the said training service is quite limited. For this reason, people who took part in the studies of the researcher in previous years and met the determined criteria were contacted via phone. As a result, eight people were the participants of the study.

Data Collection

Semi-structured interviews, one of the data collection techniques, were conducted in order to determine the participants' views on internet-based special education practices. This purpose, interview questions were prepared to be used in interviews. The interviews were conducted by the researcher between 13-27 July 2020. Interviews lasted for the shortest 5 minutes 57 seconds, the longest 10 minutes 45 seconds, and totaled 1 hour 11 minutes 58 seconds.

Analysis of Data

A "descriptive analysis" was used to analyze the data obtained through interviews. As a result of the interpretation of all data in the first stage, seven categories under four themes and 26 subcategories were reached. Afterwards, some categories and subcategories were renamed, some merged, and some separated, by reading all over again. In this process, the expert and the researcher, who received support for the interview questions, discussed and reached an agreement on the theme, category, and subcategories. As a result, seven categories and 16 sub-categories were determined. In the research, "Credibility", "Transferability" and "Confirmability" studies were carried out.

Results

The findings obtained as a result of the analysis of the data collected in order to determine the opinions of individuals who receive Internet-based education services on distance special education services are included in this section. Results; general views on distance special education; positive and negative aspects of distance education; the technology used and safety; It is presented under four themes, which include views on distance education retraining and recommendations.

Discussion

This research was carried out in order to determine the opinions of individuals who receive services related to internet-based special education implementations about distance special education services. As a result, there is a positive perspective towards distance special education services; the benefits are the flexibility of time, ease of transportation, low cost, being suitable for daily routines, eliminating the need to take care of children; its limitations are internet connection problems and lack of interaction; technology is available and a safe way of education depending on the person/institutions;

it has been determined that there is a positive opinion about getting distance special education again and suggestions are made that the problem of lack of interaction should be overcome.

*Bu çalışmanın etik kurul onayı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları etik kurulundan, 200138 numaralı başvuru ile alınmıştır.